

Velká písmena

I. Obecná podstatná jména

Za vlastní jména se nepovažují (tudíž se píše s malým počátečním písmenem):

- a) Názvy dnů, měsíců, ročních období (pátek, leden, jaro)
- b) Názvy rostlin, zvířat, chemických prvků (violka vonná, liška obecná, dusík)
- c) Názvy předmětů ve škole (matematika, hospodářská angličtina)
- d) Názvy jazyků (čeština, mluví polsky)
- e) Názvy měn (euro, koruna, dolar)
- f) Názvy nemocí (angína, spalničky)
- g) Názvy jídel, potravin, zákusků apod. (sachr dort, zelňačka, mléko)
- h) Názvy povolání, titulů a funkcí (učitel, generální ředitel, profesor, major, vévoda, kníže, princ)
- i) Názvy příslušníků politických stran (sociální demokrat, pirát)
- j) Názvy náboženských příslušníků a řádů (křesťan, muslim, katolík, evangelík, budhista; františkán, boromejka)
 - ! Žid (národnost) x žid (příslušník víry)
svědci Jehovovi
- k) Názvy vojsk (husité, křižáci, rudoarmějci)
- l) Názvy sportovců (junák, sokol, slavista, spartan, viktorián)
- m) Názvy tanců, krasobruslařských skoků apod. (polka, waltz, cha-cha, lutz, salchow)
- n) Názvy antropologických skupin (běloch, černochoch, indián)
 - ! Eskymák, Apač (a další druhy indiánů),
Aztékové, ale Inkové i inkové !

II. Jednoslovné názvy

- a) Název národností, obyvatel – i jejich složeniny (Čech, Slovan, Neslovan, Evropan, Američan, Asiat, Afroameričan, Západoevropan, Pražan, Polaban, Marťan (bytosť z Marsu))

ANO

Lužický Srb, Polabský Slovan
Jeseničtí, Rakovničtí
Jidáš, Lazar, Harpagon (jména)
Alzheimer, Lutz, Sacher (jména objevitelů)
Mistr Gott, Mistr vyprávěl, Mistře...
(= vynikající umělec)

NE

mimozemšťan
vídeňský Čech, volyňský Čech
jeseničtí občané
ty jsi lazár, jidáš, harpagon (vlastnosť)
skáču lutz, mám alzheimra, jím sachr
mistr odborného výcviku, mistr Jan Hus,
mistr světa v hodu oštěpem... (= profese)

- b) Názvy zemí a oblastí (Čechy, Morava, Slezsko, Bulharsko, Německo, Jesenicko, Plzeňsko, Polabí, Haná, Orlickoústecko)

ANO

Finsko, Nizozemsko, Japonsko
jedu na Západ (do západní Evropy)

NE

země tisíce jezer, země tulipánů, země vycházejícího slunce
jedu na západ od Prahy

- c) Vesmírná tělesa (Země, Slunce, Měsíc, Venuše, Polárka (Severka), Orion, Ryby, souhvězdí Persea...)

ANO

skvrny na Slunci, let na Měsíc,
vznik života na Zemi
v okolí Galaxie (a myslí se tím Mléčná
dráha)

NE

vyšel měsíc, slunce, měsíce Jupitera
sluneční soustava, vesmír, galaxie
jitřenka, večernice (přenesená
pojmenování)

- d) Názvy znamení zvěrokruhu různých kalendářů (Vodnář, Beran, horoskop pro Býka, ve znamení Křesy, rok Vepře, Draci oplývají silou...)

- e) Názvy svátků (Velikonoce, Hromnice, Vánoce)

NE

advent, masopust, letnice, pesach, šabat,
vánoční, svatodušní svátky

III. Víceslovné názvy

a) Města, městské části/čtvrti, rozšířené zeměpisné názvy

VŠECHNO VELKÉ kromě předložek

aa) Mariánské Lázně, Moravská Nová Ves, Karlova Studánka, Jindřichův Hradec, Pec pod Sněžkou, Luka nad Jihlavou

+ Lázně Libverda, Lázně Bohdaneč, Město Touškov, Město Albrechtice (obě slova jsou součástí názvu)

!! lázně Poděbrady, město Jesenice, hlavní město Praha, Deštné v Orlických horách, Kostelec nad Černými lesy

bb) Malá Strana, Staré Město, Jižní Město, Černý Most, Sídliště Míru, Pražské Předměstí (čtvrť např. v Českých Budějovicích)

!! Sídliště Míru (v 2. p. – slovo sídliště je součástí názvu) x sídliště Černý Most (slovo sídliště není součástí názvu, následné jméno je v 1.p.)

cc) Británie – Velká Británie, Amerika – Jižní Amerika, Indie – Zadní Indie, Orlice – Divoká Orlice, Tatry – Vysoké Tatry (původní jméno je už názvem)

!! jižní Čechy, severní Morava, východní Francie – nejsou názvy států nebo území, je to jih Čech, bez konkrétních hranic

!! Riviéra (v Monaku) x italská, francouzská riviéra (riviéra – znamená pobřeží, přeneseně letovisko, rekreační oblast)

!! Západní Alpy, Východní Alpy (ofic. název) x rakouské, italské, francouzské Alpy (Alpy na území dalších států)

b) Spojení považované za jméno a příjmení

Přemysl Oráč, Ludvík Jagellonský, Karel Čtvrtý, Anežka Česká, Richard Lví srdce, Ladislav (zvaný) Pohrobek

c) Božstvo

Bůh, Pán Bůh, Duch svatý, (sv. Duch), Svatý otec, Panna Marie, Panna Marie Lurdská, Bohorodička, Buddha, Alláh, Zeus, Perun

d) Tituly vážených osob

Excellence, Její Milost, Vaše Veličenstvo, hovoříme o Jeho Magnificenci panu rektorovi, oslovujeme Vaše Magnificence pane rektore, Spektabilis (děkan, profesor; = slovutný), Honorabilis (ostatní VŠ funkcionáře; = velevážený, ctihodný)

e) Obecně víceslovné názvy

PRVNÍ VELKÉ, zbytek malé

aa) Názvy států (Česká republika, Čínská lidová republika, Spojené státy americké)

!! Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Spolková republika Německo, Islámská republika Pákistán

bb) Názvy knih, uměleckých děl, novin, obchodních domů... (Lidové noviny, kniha Bylo nás pět, symfonie Má vlast)

!! kniha Hoši od Bobří řeky, opera Příhody lišky Bystroušky

cc) Názvy řádů – Řád zlatého rouna, řád za zásluhy, Řád bílého lva, Řád T. G. Masaryka; Královský řád, Vojenský záslužný řád

!! medaile Za zásluhy, medaile Za hrdinství

dd) Názvy nebeských těles (souhvězdí Velká medvědice, Malý vůz, Mléčná dráha, Malý vodní had, hvězda Červený trpaslík)

ee) Jména lidí a postav (náčelník Sedící býk, Bílá holubice, Červená karkulka (=čepice), Maková panenka, Bílí tygři)

!! Ferda Mravenec, Šípková Růženka, brouk Pytlík, medvídek Pú, liška Ryška, děd Vševed, motýl Emanuel, kačer Donald

ff) Názvy spolků, organizací apod. (Klub českých turistů, Česká strana sociálně demokratická, Klub přátel českého jazyka, Česká tisková kancelář, Národní divadlo...)

!! kombinace názvů – Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy

f) Zeměpisné názvy

VELKÝ POUZE PRVNÍ PŘÍVLASTEK

aa) pohoří, vodstvo, jeskyně apod. (Tichý oceán, moře Čínské, Velký australský záliv, Severovýchodní pacifická pánev, mys Dobré naděje, Kanárské ostrovy, boka (=záliv) Kotorská...)

!! Velké Medvědí jezero (existuje i Medvědí jezero), Velká Studená dolina X Velký australský záliv (neexistuje Australský záliv)

bb) stavby, sály apod. (Lidový dům, Obecní dům, Valdštejnský palác, Müllerova vila, dům Smiřických, palác Kinských, pasáž Lucerna, pasáž Černá růže, dům Císařské lázně...)

!! kláštery – velké písmeno se má psát pouze: Sázavský a Strahovský klášter, ostatní s malým (břevnovský, vyšebrodský, broumovský...)

!! Valdštejnský, Španělský sál na Hradě X výstavní sál Vlastivědného muzea Jesenice, zrcadlový sál, rytířský sál Valdštejnského paláce, malý sál Městské knihovny Praha, síň slávy, prezidentský salonek ND..

cc) správní jednotky ČR (kraje, okresy)

!! kraj Jihočeský, Středočeský, Plzeňský, Kraj Vysočina X kraj západočeský, severočeský, východočeský

!! okres Rakovník, Plzeň-sever X rakovnický okres, severoplzeňský okres

dd) ulice, náměstí, nábřeží, třídy, mosty... (ulice Žatecká, náměstí Míru, třída Páté brigády)

!! + jméno v názvu třída Kapitána Jaroše, ulice Bratří Čapků, ul. Krále Jiřího...

!! Štěpánská ul. – Malá Štěpánská, Velká Hradební, Horní Česká ul.

ee) hospody, hotely (penzion Cibulka, hotel Modrý slon, hospoda Zlatý pramen)

ff) názvy dálnic, silnic a tunelů (R6, D1 – toto jsou názvy)

X karlovarská silnice, plzeňský obchvat, transsibiřská magistrála

dnes už lze: Severojižní magistrála, Jižní spojka, Štěrboholská radiála, Strahovský, Letenský tunel

g) Zeměpisné názvy po předložce

PŘEDLOŽKA + SLOVO PO PŘEDLOŽCE VELKÉ

hotel U Tří králů, ul. V Jahůdkách, Ke Starým valům, motorest Na Šustně, hotel U Krále Jiřího

IV. Instituce

a) Se sídlem v 1. p. = název

Obecní úřad Oráčov, Základní škola JAK Praha

b) Bez sídla = obecné pojmenování

obecní úřady, navštěvují základní školu, střední školy v Praze

V. Problémová spojení

a) Názvy z obecných pojmenování

miss ČR 2007 (= dívka) X Miss ČR 2007 (=soutěž)

náměstí Republiky X stanice metra Náměstí Republiky

střední Čechy X mikroregion Střední Čechy

naučná stezka Cesta slovanských bohů

b) Regiony, svazky obcí, naučné stezky...

v 1. p. – jméno pouze vlastní pod. jm. - svazek obcí Novostrašecko, naučná stezka Jesenicko

ve 2. p. – součástí názvu - Mikroregion Loděnického potoka, Svazek obcí Novoborska, Naučná stezka Příbramskem

c) Bílá hora = kopec; Bílá Hora = městská čtvrť

rozhledna Černá hora, stát Černá Hora

obec Zelená Hora, kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (kopci)

hrad Kunětická hora, zámek Hrubá Skála

zámek Náchod X náhodský zámek

rozhledna Petřín, lze už i Petřínská rozhledna

d) Svatí a kostely

svatý Pavel (i sv. Pavel), svatý Petr, svatí Petr a Pavel, svatá (nejsvětější) Trojice

kostel sv. Petra a Pavla, kostel Všech svatých, kostel Srdce páně, kostel Nanebevzetí Panny Marie

X Chrám sv. Víta (jediný v republice)

e) Značky

jezdí škodovkou, kup („nějaký“ jar, hermelín, eidam – jako typ věci X

jezdí autem značky Škoda, kup mycí prostředek značky Jar, sýr značky Eidam

f) Zástupné názvy

přišla Karkulka, po Listopadu začal podnikat, jedu na Hrad (jediný hrad v republice)

g) Války, revoluce, následné konference (tricetiletá, druhá světová, pražské jaro, sametová revoluce, jaltská konference...)

!!!! vše malé kromě: Květnové, Pražské povstání (5/1945)

Velká francouzská revoluce

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (=Helsinská konference)

h) Státy

vévodství, panství, župa, monarchie, impérium = MALÉ (britské impérium, rakousko-uherská monarchie, frýdlantské vévodství...)

Království české, České království, Moravské markrabství, země Koruny české

Velkomoravská říše, franská/francká i Franská/Francká říše

Říše (= fašistické Německo), popř. Německá říše X

třetí říše, první republika, druhé císařství, protektorát (=správa země) Čechy a Morava